

DIŞ EKONOMİK HABERLER

- √ Fransa'da İşsizlikteki Azalış Eğilimi Sürüyor
- √ Seçilmiş Ülkelerde Devlet Tahvili Getirileri ve Faiz Oranları (5 Ocak)
- √ IMF'nin Çıkmazı: Yeni Borçlanmalar Azaldıkça IMF'in Gelirleri Düşüyor
- √ Japonya'da Satış Vergisi Konusunda Görüş Farklılıkları Yine Gündemde
- √ Avusturya'nın Öncelikli Gündem Maddesi KDV Yolsuzlukları
- √ Moskova Petrole Dayalı Gücünü Politika Aracı Olarak Kullanmak İstiyor
- √ Ukrayna'nın Rusya İle Petrol Konusunda Anlaşmazlığı Avrupa'da Korku Yaratıyor
- √ BM'den Suriye Cumhurbaşkanı Sorgulama Talebi
- √ Dolar Bolluğu Küresel Satın Alma ve Birleşmeleri Ateşledi
- √ Wall Street'in En Büyük Dört Yatırım Bankası Satın Alma ve Birleşmelerden 4.6 Milyar Dolar Gelir Elde Etti
- √ Sigortacılardan Wall Street Cezalarına Tepki

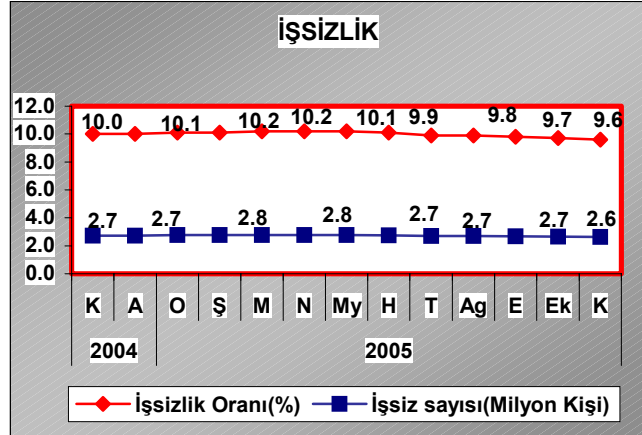
YORUMLAR

- √ Enerji Güvenliği ve Putin
- √ Amerika'da Kurumlar Vergisi İndirimi Gereklidir
- √ 2006'da Dünya Ekonomisi
- √ Vergi Cennetleri

Fransa'da İşsizlikteki Azalış Eğilimi Sürüyor

Kasım ayında toplam işsiz sayısı, aylık bazda 31 bin kişi; yıllık bazda ise 102 bin kişi azalarak 2.6 milyon kişiye gerilerken işsizlik oranı da aylık bazda yüzde 0.1; yıllık bazda yüzde 0.4 azalarak yüzde 9.6 olarak gerçekleşti.

Fransa'da Kasım ayında toplam işsiz sayısı, bir önceki aya göre yüzde 1.2, 2004 yılı Kasım ayına göre yüzde 3.7 azalarak 2 milyon 634 bin kişi oldu. Ekim ayında yüzde 9.7 olan işsizlik oranı da Kasım ayında yüzde 9.6'ya geriledi. Erkekler arasında yüzde 8.8; kadınlar arasında yüzde 10.6 olan işsizlik oranında, bir önceki aya göre sırasıyla yüzde 0.1 ve yüzde 0.2 azalış kaydedildi.

25 yaşın altındaki işsizlik oranı, yüzde 22.8 ile yüksek seviyesini korurken 25-49 yaş arasındaki işsizlik oranı, yüzde 8.6'ya ve 50 yaşın üzerindeki işsizlik oranı da yüzde 6.8'e geriledi.

www.insee.fr, 30 Aralık 2005

Seçilmiş Ülkelerde Devlet Tahvili Getirileri ve Faiz Oranları (5 Ocak)

Küresel Devlet Tahvilleri			Temel Faiz*	Yüzde
	Getiri(%)			
Ülke	2 Yıllık	10 Yıllık		
Belçika	2.724	3.308	ABD	7.25
Kanada	3.717	3.933	Kanada	5.00
Danimarka	2.776	3.253	Japonya	1.38
Fransa	2.790	3.289	İngiltere	4.50
Almanya	2.760	3.284	Avrupa Merkez Bankası	2.25
İtalya	2.817	3.477	İsviçre	2.72
Japonya	0.320	1.450	Avusturalya	5.50
İspanya	2.585	3.294	Hong Kong	8.00
İsviçre	1.495	2.025	Libor	Yüzde
İngiltere	4.161	4.052	Bir ay	4.40
ABD	4.312	4.354	Üç ay	4.54
			Altı ay	4.68
			Bir yıl	4.79

Kaynak:WSJ

* Temel Faiz (Prime Rate) :Ticari bankaların güvenilirliği en yüksek müşterilerine açtıkları kısa vadeli kredilere uygulanan faiz

IMF'nin Çıkmazı: Yeni Borçlanmalar Azaldıkça IMF'in Gelirleri Düşüyor

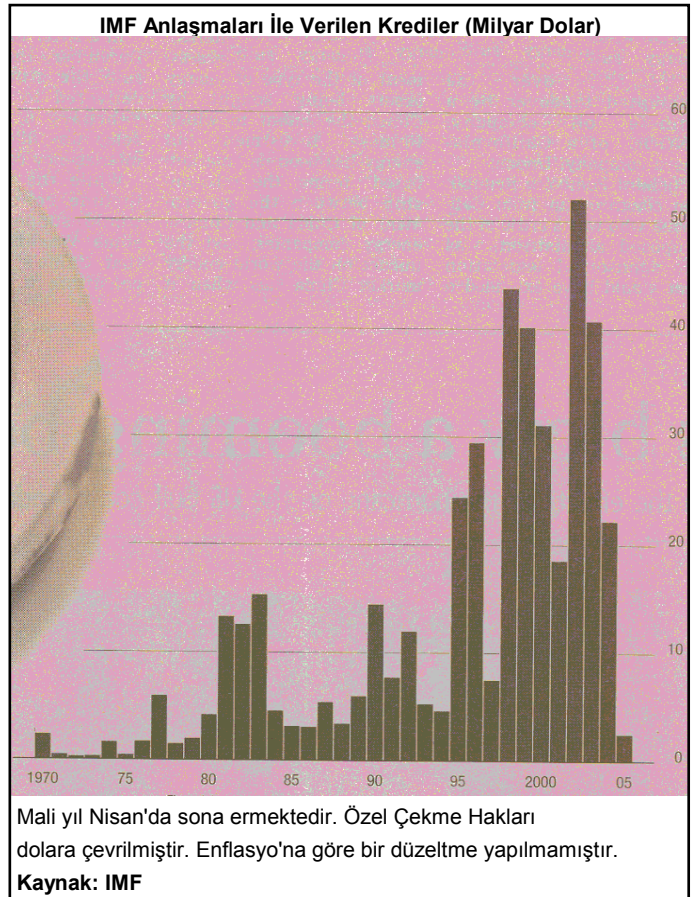
IMF, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra küresel ödeme dengesizlikleri ve döviz kuru sorunlarıyla ilgilenmek üzere kurulmuştu. Bugün IMF'in kendi analizlerine göre dünya ekonomisinin karşı karşıya kaldığı en önemli sorun, tamamen aynı türden küresel dengesizliklerdir. IMF'in çözümü, ABD'ye daha yavaş büyüme çağrısında bulunmaktadır. Dünyanın diğer bölgelerindeki ülkelere de yurtiçi talebe dayalı olarak büyümeleri tavsiye edilmektedir. Ancak şu sırada IMF, sadece küresel sorunlarla muhatap olmuyor; kendi varlığını nasıl sürdürülebileceğini de düşünüyor. Ülkelerin giderek daha az IMF kredisine başvurması ve Rusya'nın ardından Brezilya ve Arjantin'in de borçlarını erken ödemesi nedeniyle IMF'in, bu mali yılda 1 milyar dolara yaklaşan yıllık harcamalarını karşılamakta zorlanacağı anlaşılıyor.

IMF, diğer mali kuruluşlar gibi düşük faizle aldığı borçları, biraz daha yüksek bir faizle borç verir ve aradaki farkı da işletme giderlerini karşılamakta kullanır; artan miktarı ise rezervlerine ekler. Oysa şimdilik bile olsa Fon'un borç alan müşterileri azalıyor.

IMF'nin 2005 yılında açtığı 2.5 milyar dolarlık kredi, 1970'lerin sonundan beri görülen en düşük kredidir. 2004 Nisan ayında 90 milyar dolarken Kasım ayı sonu itibarıyla 66 milyar dolara düşen toplam alacakların yüzde 70'i, Brezilya, Arjantin, Türkiye ve Endonezya'ya verilen kredilerden oluşmaktadır.

Brezilya, 15.5 milyar dolar ve Arjantin de 10 milyar dolar borcunu erken ödemeye karar verdi. Bu durumda Latin Amerika'da IMF'ye az bir miktar borcu olan Uruguay, IMF'nin en önemli borçlusu olacak. 1990'ların son yıllarında mali kriz yaşayan Asya ülkelerinin birçoğu, büyük olasılıkla çok ağır koşullar öne süren IMF'ye bir daha başvurmak zorunda kalmamak için çok büyük mali rezervler oluşturdular.

Rusya, Brezilya ve Arjantin borcunu erken ödedi; ancak birkaç ülkenin borcunu erken ödemesi, IMF'yi yeni bir iş modeli düşünmeye yönelten nedenlerden sadece biri oldu. Aslında IMF kredilerine talebin azalmasının sebebi, yükselen piyasa ekonomilerinin iyi ekonomik performans göstermesi ve uluslararası mali piyasalarda çok uygun koşulların var olmasıydı.

Brezilya ve Arjantin'in borçlarını ödemesi, kısa vadede IMF'yi diğer borç alanlara uygulayacağı faiz oranlarını yükseltmeye mecbur bırakacaktır.

Bazı hızlı düzenlemeler yapılabilir. Yönetim Kurulu, rezerv birikimi için hedefi azaltabilir. Üye ülkelerin IMF'ye olan katkılarına ödediği faiz oranını indirebilir. Geçmişte 1950'li ve 1970'li yıllarda Fon kredilerine düşük talep olduğu dönemlerde yaptığı gibi, birkaç yıl, giderlerini yaklaşık 6.8 milyar dolar olan rezervlerinden ödeyebilir.

Harvad Üniversitesi'nde Profesör ve daha önce Fon'da baş ekonomist olan Kenneth Rogoff, Fon'un, önümüzdeki birkaç yıl için harcamalarını karşılayacak gelire sahip olduğunu; fakat [dünya ekonomisinin 5-7 yıl süreyle iyi gitmesi ve hiçbir mali kriz çıkmaması halinde IMF'nin harcamalarını karşılayabilmesinin önemli bir konu haline geleceğini söylüyor.](#)

Şu anda yükselen piyasalar için ekonomik şartlar çok iyi; ancak bir çok gözlemci, özellikle Latin Amerika'da birkaç yıl içinde dış şartların biraz daha zorlayacağını ve ülkelerin IMF'ye olan taleplerinin artacağını tahmin ediyor.

İki ülkenin özellikle de Arjantin'in* borçlarını erken ödemesi, sürpriz oldu. Fakat IMF'nin verdiği borçlardan elde ettiği gelirlerin azalması yeni değil. Bir süreden beri Rodrigo Rato'nun stratejik incelemesinin bir parçası olarak IMF muhasebecileri, başka kaynaklardan finansman sağlanması planı üzerinde çalışıyor.

Bir olasılık, IMF'nin rezervlerini kısa vadeli enstrümanlardan çok, daha yüksek getiri elde edilecek uzun vadeli devlet tahvilleri gibi yerlere yatırmak. Bir başka olasılık da Fon kayıtlarında değerinin altında gösterilen altını satmak. Ancak böyle bir satış, altınlarından bir kısmının satılıp en yoksul ülkelerin borçlarının ödenmesi için kullanılması doğrultusundaki siyasi tartışmaları da beraberinde getirir.

Diğer bir olasılık ise IMF'nin para ve maliye politikasından ulusal istatistiklere ve veri standartlarına kadar çok geniş bir yelpazede sağladığı diğer hizmetlerden para tahsil etmesi olabilir. Bu türden herhangi bir tahsilat, Fon'un daha zengin üyelerini hedef almaktadır. IMF'ye katılan ülkeler, yoksul ülkelerin faturalarını ödemeye teşvik edilebilir; veya bu ülkelerden IMF'deki hesaplarından daha düşük faiz almayı kabul etmeleri istenebilir.

IMF'deki bazı çalışanlar, bunu IMF'nin kriz dönemlerinde yükselen piyasalara borç vermenin ötesinde yaptığı çalışmalarını dünyaya anlatmak için bir fırsat olarak görmektedir. IMF'in en büyük ortağı ABD'dir. Şu anda Fon'un karşı karşıya kaldığı en büyük güçlük Fon'dan borç almak zorunda olmayan ABD gibi en büyük ortağına iç talebe dayalı büyümeyi yavaşlatması; Çin gibi en büyük gelişmekte olan ülkeye de parasının değerini artırması konusunda yaptığı tavsiyeleri nasıl dinleteceğidir.

Financial Times,28 Aralık 2005, Syf:4

* Çevirenin Notu: 24 Aralık 2005 tarihli Akşam Gazetesindeki köşesinde Deniz Gökçe'nin bu konuda bir yazısı yayımlandı. Yazının başlığı Arjantin "Chavismo" kurbanı. Latin Amerika'da Chavez yeniden yayılmaya başlayan sol ideolojinin lideri ve finansörüdür. Chavismo kelimesi de Chavez'den türetilmiş bir slogan. Venezuela devlet başkanı Chavez 2004/2005 yılları arasında 35 milyar dolar civarındaki petrol gelirlerini bu amaçla kullanmaktadır. Bu çerçevede son bir yılda Arjantin'e ucuz gaz vermiş ve 1 milyar dolarlık devlet tahvilini satın almıştı. Son olarak Chavez, Arjantin'in Venezuela'ya bir nükleer reaktör satması karşılığında IMF'e olan borçlarını ödemiştir.

Japonya'da Satış Vergisi Konusunda Görüş Farklılıkları Yine Gündemde

Japonya Ekonomi Bakanı Kaoro Yosano, 2007 mali yılında tüketim üzerindeki vergilerin oranlarında artış olabileceğinin sinyallerini verdi. İktidar partisinin politikasının hem harcama hem de gelir yapısında reforma gitmek olduğunu ifade eden bakanın açıklamaları, tüketim vergilerine ilişkin tartışmaların yeniden gündeme gelmesine neden oldu. Birkaç gün öncesinde Başbakan Junichiro Koizumi'nin satış vergilerinde 2008 mali yılına kadar artış olmayacağını açıklamasının ardından Maliye Bakanından böyle bir açıklama gelmesi, bu konuda hükümet içinde görüş ayrılıkları olduğunu gösteriyor.

Japonya'nın iktidardaki liberal Demokrat Partisi, kamu maliyesinde gerekli iyileştirmeleri yapmaya niyetli görünmekle birlikte 2007 yılında yapılacak olan senato seçimlerinden önce vergi artışlarını yasalaştırma konusunda fikir ayrılıkları yaşanıyor. 2007 yılından itibaren satış vergilerinde artışlara gidilmesini açıkça destekleyen Maliye Bakanı Sadakazu Tanigaki, ülkenin mali durumunun aciliyetini dile getirirken sadece harcamalarda kesintiye gidilmesinin kamu maliyesinin iyileştirilmesi için yeterli olmayacağını kaydetti.

Maliye Bakanı, kamu borç stoku/GSYİH oranının yüzde 150 ile gelişmiş ülkeler içinde en yüksek rakama ulaştığını, yaşlanan nüfusun da doğal olarak sosyal güvenlik harcamalarında artışa neden olduğunu ifade etti.

Maliye bakanlığından bir yetkili de Başbakan Koizumi'nin önümüzdeki yılın Eylül ayında görevden ayrılacak olmasına rağmen tüketim vergisine yönelik itirazının bu konudaki düzenlemenin hayata geçirilmesine engel teşkil edebileceğini belirtti.

Maliye bakanlığının hem harcamaları hem de yeni borçlanmaları kısma konusunda gösterdiği başarı da yeni vergi artışları konusunda elini zayıflatıyor. 1990'ların sonunda uygulamaya konulan özel vergi indirimlerine son verilmesiyle elde edilen gelir artışları ve yaklaşık 2.5 trilyon yenlik harcama kesintisi sayesinde hükümetin, önümüzdeki yıl için basmak durumunda kalacağı tahmin edilen yeni tahvil ihracında yüzde 13 indirim sağlandı.

Borcun döndürülmesi ve ikincil bütçenin finansmanı için basılanlar dahil toplam tahvil ihracı, 4.1 trilyon yen düşüş ile 165.4 trilyon yen'e gerileyecek ki bu, son 17 yıldır ilk düşüş olacak. Maliye Bakanlığı ayrıca ikincil bütçe olarak adlandırılan harcamaları finanse etmek üzere kurulan Mali Yatırım ve Borç Programına bağlı özel bir hesapta biriken miktarları kullanarak beklemekte olan 12 trilyon yenlik borcunu ödemeyi planlıyor.

Financial Times, 22 Aralık 2005, Syf:2

Avusturya'nın Öncelikli Gündem Maddesi KDV Yolsuzlukları

Avrupa Birliği'nin yeni dönem başkanı Avusturya'nın Maliye Bakanı Karl-Heinz Grasser, Birliğin yıllık gelirlerinde her yıl milyarlarca euro kayba neden olan KDV yolsuzlukları ile mücadele konusuna özel önem verileceğini kaydetti.

Usulsüz KDV iadeleri, her yıl AB üyesi ülkelere yaklaşık olarak 60 milyar dolara mal oluyor. Şirketler, kimi zaman sahte KDV iadesi taleplerinde bulunabilmek için yurt dışı

ticaret faaliyetleri yaratıyorlar. Karl-Heinz Grasser, Financial Times gazetesine yaptığı açıklamada bu tür KDV iadesi yolsuzlukları ile mücadelenin kendileri için çok önemli olduğunu ve Avusturya'nın üye ülkeler arasında sınır ötesi işbirliğini güçlendirecek yeni bir girişim başlatacağını ifade etti.

Avusturya, 2003 yılının Ocak ayında inşaat sektöründeki KDV iade taleplerine uygulanmak üzere "reverse charge" sistemini geliştirmişti. Maliye bakanı, sistemin etkin ve verimli bir şekilde işlemekte olduğunu ifade etti. Reverse charge sistemi, ABD'de uygulanmakta olan satış vergisine benziyor ve ürünlerin ara üretim aşamalarında değil tüketiciye ulaştığında vergilendirilmesini içeriyor.

Avusturya Maliye Bakanı, inşaat sektöründe uygulanmakta olan sistemin tüm diğer şirket işlemlerini kapsayacak şekilde genişletilmesinin planlandığını ve ülkesinin diğer AB üyesi ülkeleri de benzer önlemleri almaları konusunda teşvik edeceğini belirtti.

Avrupa Komisyonu ise Avusturya'dan konu hakkında Şubat veya Mart ayında düzenleme teklifleri beklediğini açıkladı. AB vergi komiseri Laszlo Kovacs, konu hakkında yasal düzenleme yapılıp yapılmayacağını netlik kazanmadığını ifade etti.

Alman Ifo Institute, ülkede yıllık KDV kayıplarının 17 milyar euro'ya ulaştığını kaydediyor. İngiltere'deki KDV kayıpları ise yıllık 16 milyar euro.
Financial Times, 27 Aralık 2005

Moskova Petrole Dayalı Gücünü Politika Aracı Olarak Kullanmak İstiyor

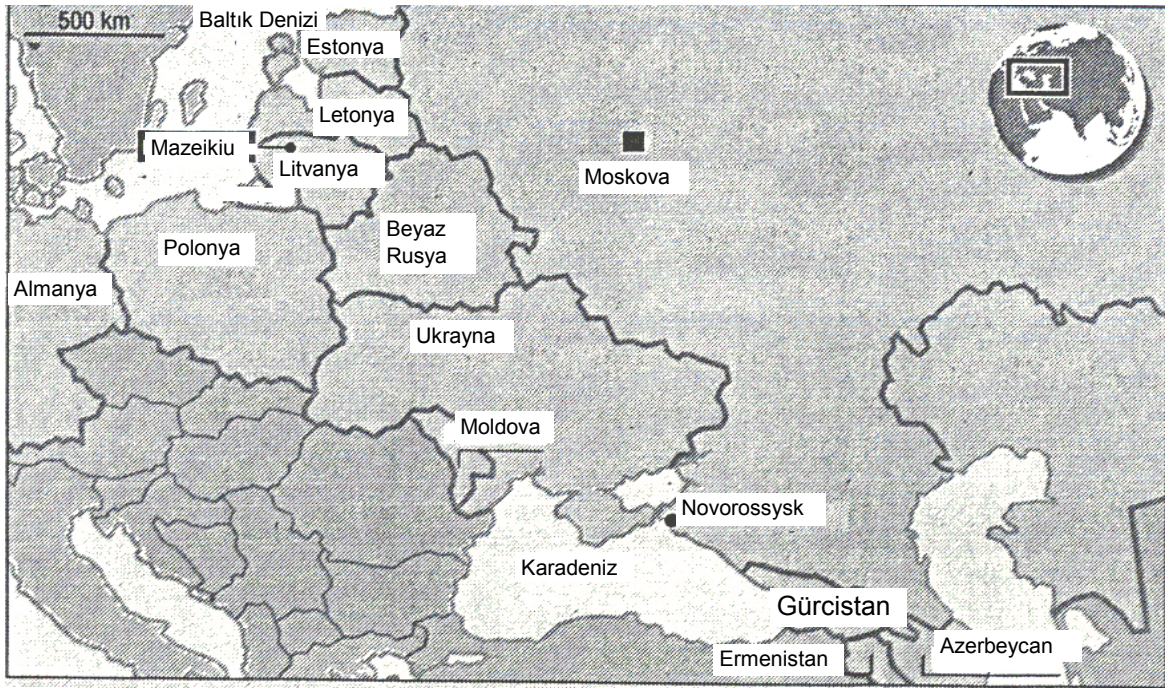
1 Ocak 2006 tarihi itibarıyla Rusya, Ukrayna'ya verdiği doğal gazı kestti. Ukrayna üzerinden geçen boru hattı, esasen Avrupa'nın en önemli doğal gaz kaynağı olduğundan Batı Avrupa zor durumda kaldı. 1 Ocak 2006 tarihi itibarıyla Rusya, aynı zamanda G8'in başkanlığını da devraldı. Rusya dönüşümlü olan başkanlığı süresince "enerji güvenliğini" en önemli konu olarak gündeme getireceğini açıkladı. Rusya'nın bu dönemde G8 başkanlığını, dünyanın en büyük ekonomilerine güvenilir enerji arz eden bir ülke olarak güçlendirmesi bekleniyor. Bu iki durum, birbiriyle çelişiyor gibi gözüküyor; fakat gerçekte Rusya'nın petrol ve doğal gaz rezervlerini her zamankinden daha rahat bir şekilde siyasi bir araç olarak kullandığını gösteriyor. Petrol fiyatlarının yükselişi, arzın daralması ve batının Orta Doğu petrollerine bağımlılığını azaltmak istemesi, Rusya'nın pazarlık gücünü artırıyor.

Clinton yönetiminin eski Dışişleri Bakanlığı çalışanı ve Eurasia Group Danışmanlık Başkanı Cliff Kupchan, Rusya'nın, petrol gücünü saldırgan ve zekice kullanılması halinde siyasi etki yaratabileceğini bildiğini söylüyor. Rusya, geçen yılı, 1990'larda özelleştirilmiş olan petrol varlıklarını tekrar devlet kontrolüne almakla geçirdi. 1991'de SSCB dağıldıktan sonra eski Sovyet Cumhuriyetleri, Rusya'dan sübvansiyonlu fiyatlarla petrol ve doğal gaz satın alıyordu. Rusya, şimdi bu Cumhuriyetlerden kendisine piyasa fiyatlarından ödeme yapmasını istiyor; yani, fiyatları dört beş kat artırmış oluyor. En yüksek artışı, geçen yıl "Turuncu Devrim" ile Moskova'nın yörüngesinden çıkan Ukrayna'dan talep ediyor. Gürcistan ve Moldova'dan iki kat fiyat artışı isteyen Rusya'nın kendisine sadık Beyaz Rusya'dan her hangi fiyat artış talebi yok.

Rusya, petrolü ticari çıkarlarını korumak için de kullanıyor. Rusya, 1 Ocak'tan itibaren Litvanya'ya verdiği gazı da keserek stratejik önemi büyük Mazeikiu petrol rafinerilerini satın almak üzere talip olan rakipleri Polonya ve Kazakistan'ı saf dışı bırakmak için Litvanya hükümetine baskı yapıyor.

Rafineri, Litvanyalı yetkililer tarafından Yukos'un Moskova'ya olan muazzam vergi borcunu ödemek amacıyla satılıyor. Yukos Petrol Şirketi'nin asıl üretim varlıkları, daha önce Rus hükümeti tarafından devletleştirilmişti.

Rusya, bu arada Eski Sovyet Cumhuriyetleri'nde, Moskova'dan bağımsız enerji sanayii geliştirmeye çalışan potansiyel rakiplerini, özellikle Kazakistan'ı da sıkıştırıyor. Örneğin Kazakistan'ın Hazar bölgesindeki Tengiz petrol yataklarından Rusya'nın Karadeniz kıyısındaki Novorossiysk Limanı'na uzatmayı düşündüğü petrol boru hattı için çok ağır koşullar öne sürüyor. Bu da petrol sahasını işleten ABD'li Chevron Şirketi'nin üretimi arttırması için yapacağı planlar açısından hayati önem taşıyor.

Rusya, bu ay 5 milyar dolarlık bir Kuzey Avrupa doğalgaz boru hattı inşasına başladı. Törenlerle başlatılan bu ihracat hattı, Baltık Denizi'nin altından geçerek doğrudan Almanya'ya ulaşacak. Böylece Rusya; Ukrayna, Polonya ve diğer Baltık ülkelerini devre dışı bırakmış oluyor. Bu projenin başkanlığına eski Alman Şansölye Gerhard Schröder'in getirilmesi, boru hattından daha da çok ilgi çekti.

Geçtiğimiz günlerde kamuoyuna, Rusya Devlet Başkanı Putin'in, Başkan Bush'un yakın arkadaşı ve ABD eski Ticaret danışmanı Donald Evans'ın piyasaya ilk kez bir kısım hisse senedi arz edilecek olan Rusya Devlet Petrol Şirketi Rosneft'in başına geçmesini istediği şeklinde haberler yayıldı. Evans, bu hafta diğer işlerini gerekçe göstererek nazik bir biçimde bu daveti reddetti.

Bütün bu değişik sinyalleri dış dünya nasıl algılamalıdır? Analistler, Rusya'nın her zaman enerjiyi eski Sovyet komşularıyla ilişkilerinde bir araç olarak kullandığını ifade ediyor.

Özellikle petrol ve doğal gaz fiyatlarını kısmen bu ülkeleri kendine bağlı kılmak için düşük seviyelerde tutuyor. Bununla birlikte bu politikayı sürdürmekte gittikçe zorlanıyor.

Politik ve ekonomik çıkarlar, içice geçmiş durumda. Petrol fiyatları artarken Rusya'nın, bu ülkelere petrolü sübvansede edilen fiyatlarla vermesi, Gazprom ve Rusya'nın gelirlerinde daha büyük kayıplara sebep olacak; dolayısıyla Rusya'ya zaten sırtını dönmüş bu ülkeleri sübvansede etmekte bir yarar yok. Geçen hafta Rusya Maliye Bakanı Alexei Kudrin, "komşu ülkeleri yarı sübvansede ederek ilişki kurduğumuz dönem geçiyor; biz kendi çıkarlarımızı düşünmeliyiz" diyordu.

Rusya, ABD'li yetkililere ve uluslararası enerji yöneticilerine, G8 dönem başkanlığını dünyaya, Avrupa, ABD ve Asya için temel enerji arz eden bir ülke olduğunu kanıtlamak için kullanacağına dair ipuçları vermiştir.

Eurasia Group'tan Kupchan, Rusya'nın, enerji varlığını ABD ile yakın bir jeopolitik ilişki kurmak için kullanan ve ABD'nin kendi iç politikalarına karışmasını bu şekilde önleyen Suudi Arabistan'ı örnek aldığını söylüyor. Fakat Rusya'nın amacının Suudilerin modelinin ötesinde olduğunu ifade ediyor.

Suudi Arabistan'ın bu modeli sadece ABD ile başardığını; fakat Rusya'nın daha geniş bir etki alanı aradığını ifade ediyor. Rusya, petrol ve doğal gaz şirketlerini uluslararası oyuncular haline getirmek istiyor.

Rusya'nın kontrolü daima elinde tutmak koşuluyla Rusya'daki devlete ait veya özel petrol şirketlerinin azınlık haklarını, büyük petrol şirketlerine devretme hareketine başlayacağını söylüyor. Kupchan, aynı zamanda Rusya'nın enerji şirketlerinde daha çok ünlü yabancıların görev alması için girişimlerini sürdüreceğini tahmin ediyor. Bu tutumu, Rusya'nın Yukos'a devletin el koymasının ardından sarsılan imajını düzeltmeye ve petrol sanayiine meşruiyet ve şeffaflık kazandırmaya yönelik olarak değerlendiriliyor.

Financial Times, 27 Aralık 2005, Syf:4

Ukrayna'nın Rusya İle Petrol Konusunda Anlaşmazlığı Avrupa'da Korku Yaratıyor

Avrupa'ya Rusya'dan ihraç edilen petrolün yüzde 80'i, Ukrayna üzerinden transit geçiyor. Rusya, Ukrayna'nın Rus petrolüne ödediği parayı 5 kat artırmasını istedi. Bu gerçekleşmeyince, 1 Ocak 2005 itibariyle Ukrayna'ya giden gazı kesti. Böylece ithal ettikleri petrolün neredeyse yarısını Rusya'dan alan Avrupa ülkelerini de kışın bu

soğuk günlerinde enerji sıkıntısı çekme endişesi sardı. AB dönem başkanlığını devralmış olan Avusturya'nın Ekonomi Bakanı Martin Bartenstein, Avusturya'nın başkanlık döneminde enerji arzı güvenliğinin öncelikli olduğunu söyledi. Bartenstein, Avrupa'nın enerji konusundaki daha çok yatırım ve enerji kaynaklarını çeşitlendirme gereksinimi olduğuna dikkat çekti. Martin Berntein, bu durumun Avusturya ile Türkiye arasında döşenmesi düşünülen petrol hattı Nabucco projesi* gibi yeni hatlara ihtiyaç olduğunu gösterdiğini ifade etti.

Ukrayna Devlet Başkanı Yushencho, Rusya'yı geçen yıl "Turuncu Devrim" ile demokrasiye geçtiği için kendilerini cezalandırmakla suçladı ve çifte standart uyguladığını söyledi. Rus yetkililer ise Ukrayna'nın piyasa fiyatlarından ödeme yapmayı reddederken AB'ye nasıl dahil olmak istediğini sordu.

Rusya, burada tamamen kendi ekonomik çıkarını korumayı düşündüğünü ifade ederken Ukrayna'da Yuschenko taraftarları, Moskova'yı, seçimlere üç ay kala Yuschenko'nun popülaritesine zarar vermekle suçluyor. Yushchenko ile geçen yıl başkanlık seçimlerine aday olan Viktor Yanukovich arasında yoğun bir rekabet var.

Yuschchenko, piyasa fiyatlarından ödeme yapmayı kabul edeceğini; fakat aniden hızlı bir artış yapamayacağını ifade ediyor. Aynı zamanda Rusya'yı 2017 yılına kadar sabit bir ödeme konusunda anlaşmış oldukları Kırım'daki deniz üssünden "Avrupai" kiralar istemekle tehdit ediyor.

Financial Times 28-29 Aralık 2005

BM'den Suriye Cumhurbaşkanı Sorgulama Talebi

Birleşmiş Milletler (BM) soruşturmacıları, Lübnan eski Başbakanı Rafiq al-Hariri cinayetiyle ilgili olarak Suriye Cumhurbaşkanı Bashar al-Assad ve Dış İşleri Bakanı Farouq al-Shara'a ile görüşmek istediklerini kaydediyor. Bu istek, Suriye Cumhurbaşkanı eski vekili Abdel-Halim Khaddam'ın, Assad'ın cinayete karışmış olabileceğini belirtmesi üzerine ortaya çıktı. Assad, Shara'a ve diğerleriyle görüşme taleplerini ileten BM yetkilileri Suriye'den cevap bekliyor.

Suriye'nin iktidar partisi Baas'tan bir yetkili, soruşturmacılarla yapılacak bu görüşme, Assad'ın suçlu olduğunu ima edecekse cumhurbaşkanının görüşmeyi kabul etmeyeceğini kaydediyor. Yetkili, Assad'ın uluslararası hukuka göre dokunulmazlığı olduğunu da ekledi.

Soruşturmacılar, Suriye Cumhurbaşkanı'nın, Lübnan ile ilgili planlarına karşı çıkan Hariri'yi cinayetten aylar önce tehdit ettiğini kaydeden Khaddam ile de görüşmek istiyor. Suriye Cumhurbaşkanı eski vekili Khaddam, ülkesinin Hariri cinayetine karışmış olabileceğini ima eden ilk üst düzey yetkiliydi. Khaddam, Suriye güvenlik biriminin Assad'ın bilgisi olmadan cinayete karışamayacağını kaydediyor.

Hariri cinayeti, Lübnan'da ve yurtdışında kızgınlığa yol açtı ve Suriyeli askeri birlikler yaklaşık 30 yıldan sonra ülkeden geri çekildi.

Shara'a, geçmişte Hariri ve Suriye liderliği arasındaki anlaşmazlığı reddetmişti. Suriye, cinayete hiçbir şekilde karışmadığını belirterek uluslararası soruşturma ile işbirliği

* Çevirenin Notu: Nabucco Projesi, Hazar petrolerini Türkiye üzerinden Çanakkale Boğazının altından geçen bir petrol boru hattı ile Avusturya'ya dolayısıyla Avrupa'ya ulaştırmayı amaçlayan bir projedir.

yapmak istediğini vurguladı. Ancak, geçmişte Güvenlik Konseyi, şu anda Suriye'yi iş birliğine zorlayan iki duruma şahit oldu. BM Komisyonu'nun geçici raporu, üst düzey Lübnanlı ve Suriyeli yetkililerin cinayete karışmış olabileceğini ve Suriye işbirliğinin kusursuz olamayacağını belirtiyordu.

BM'nin ABD elçisi John Bolton, Suriye'nin görüşme taleplerine uymasını istiyor. "Suriye hükümetinin bu taleplere Güvenlik Konseyi kararlarının gerektirdiği gibi koşulsuz ve tam olarak uymasını bekliyoruz" açıklamasını yaptı.

BM soruşturmacıları, geçen yıl Viyana'da beş Suriyeli güvenlik yetkilisiyle görüşme yapmış ve Aralık ayında teslim ettiği raporda bu beş kişiyi şüpheli olarak göstermişti. Suriyeli bir analist, BM komisyonunun yakında Suriye'den bu beş kişiyi tutuklamasını isteyebileceğini kaydediyor ve bu durumun, Suriye'nin soruşturma ile işbirliği yapma isteğini test edeceğini belirtiyor. Soruşturma, ülkenin üst düzey yetkililerine yaklaştıkça Suriye'nin işbirliği yapması da zorlaşabilir.

Financial Times, 3 Ocak 2006, Syf:6

Dolar Bolluğu Küresel Satın Alma ve Birleşmeleri Ateşledi

Geçen yıl dünya çapında açıklanan toplam satın alma ve birleşme miktarı 2.7 trilyon doları geçti. Thomson Financial'ın yıl sonu geçici verilerine göre bu, 2004 yılına göre yüzde 38 oranında bir artış ifade ediyor. Bu anlaşmalar, petrolden yayıncılığa, tüketici ürünlerine ve emlaka kadar değişik sanayi dallarını kapsıyor. 2000 yılından beri satın alma ve birleşmeler açısından en hareketli yıl olan 2005'te Avrupa ülkelerindeki anlaşmalar, aşağı yukarı ABD'deki 1.3 trilyon dolara eşitlendi. Asya da bu konuda en bereketli yıllarından birini yaşadı ve toplam satın alma ve birleşmeler, 358 milyon dolara yükselerek dünya toplamının yüzde 14'ünü oluşturdu. Satın alma ve birleşmelerin, 2006'da da aynı hızla devam etmesi bekleniyor. Bunda en önemli etken, şirketlerin yatırım yapmak için nakitlerine yer araması; geçen yıl rekor fon toplayan özel hisse senedi firmalarının da yine yatırım fırsatlarını değerlendirmek istemesidir.

Morgan Stanley birleşmeler bölümü başkanı Paul J.Taubman, bu yılın tarihte görülen en büyük birleşmeler yılı olabileceğini ifade ediyor.

J.P Morgan'ın Kuzey ve Güney Amerika Yatırım Bankacılığı Bölümü Başkanı Doug Braunstein, küresel anlaşma hacminin, 2006'da yüzde 10-15 artabileceğini ve daha başka sanayi dallarını da kapsayabileceğini söylüyor.

ABD'de açıklanan ve her birinin değeri 10 milyar doları geçen 13 anlaşma var; ayrıca her biri 25 bin doları geçen 5 anlaşma mevcut. Avrupa'da ise her biri 10 bin doları aşan 7 anlaşma açıklanmış. Yılın en büyük anlaşması, Ocak ayında Procter Gamble'ın 57 milyar dolara Gillette'i alması oldu. Haziran'da Bank of America, 36 milyar dolara kredi kartları basan MNBA'yı satın aldığını açıkladı ve Aralık'ta Conoco Phillips, doğal gaz üreticisi Burlington Resources'i 35.4 milyar dolara satın almak üzere anlaşmasını açıkladı.

Dealogic'ten elde edilen verilere göre özel sermaye anlaşmalarının dünya çapındaki hacmi 2004 yılından bu yana yüzde 51 artarak 395 milyar dolara ulaştı. 200 yılında bu rakam yüzde 4 civarındaydı.

Özel sermaye şirketleri, gazete yayınevi Knight Ridder'ı ve 17-18 milyar dolar değer biçilen Verizon Communications'ı satın alma girişimiyle gelecek aylarda büyük bir güç olma eğilimi gösteriyor.

Dünya Çapında Satınalma ve Birleşme Konusunda Danışmanlık Verenler

Danışmanlar	Sıra	Değer Milyar (Dolar)	Anlaşma Sayısı	Değer Milyar (Dolar)	2004	Anlaşma Sayısı
Goldman Sachs	1	\$867.3	432	\$550.8	1	347
Morgan Stanley	2	726.8	375	363.3	4	312
J.P. Morgan	3	659.4	395	466.3	3	394
Merrill Lynch	4	597.9	312	335.9	5	222
Citigroup	5	560.1	358	477.4	2	409
UBS	6	495.6	343	214.4	10	298
Lehman Brothers	7	433.7	234	314.4	6	197
Deutsche Bank	8	368.6	242	247.8	7	229
Lazard	9	309.4	217	240.9	8	213
Credit Suisse First Boston	10	308.5	266	203.7	11	278

Thomson Financial'ın verilerine göre, petrol ve gaz işlemleri en aktif sektörlerin başında geliyor. Geçen yıl 400 milyar dolar değerinde enerji anlaşmaları yapıldı. Avrupa piyasalarında kısıtlayıcı koşulları kaldırmak daha fazla banka ve mali hizmet anlaşmalarının ortaya çıkmasına yol açtı. Sağlık, yüksek teknoloji ve emlak sektöründe anlaşma sayısının artacağı düşünülüyor.

Yatırım bankaları ve hukuk şirketleri, satın alma ve birleşme anlaşmalarından memnun görünüyor. Goldman Sachs Group, 867 milyar dolar değerindeki işlemlerde danışmanlık yaparak 2005 yılının danışmanlık alanında küresel lideri oldu.

The Wall Street Journal, 3 Ocak 2006, Syf:29

Talip Olan Ülke	Hedef Ülke	Açıklanma Tarihi	Anlaşma Değeri milyar dolar
Procter Gamble ABD	Gillette ABD	Ocak	28 \$54.9
Mitsubishi Tokyo FncI Jap.	UFJ Holdings Jap	Subat	18 41.4
Bank of America ABD	MBNA ABD	Haziran	30 35.8
ConocoPhillips ABD	Burlington Res ABD	Aralık	12 35.4
Telefonica İsp.	O2 (U.K.)* İng.	Ekim	31 31.7
Gas Natural SDG İsp.	Endesa İsp.	Eylül	5 28.3
Boston Scientific ABD	Guidant ABD	Aralık	5 24.9
Unicredito Itallani İtalya	HypoVereinsbank Alm.	Mayıs	30 18.3
Investor Group ABD	Adelphia Commun ABD	Nisan	21 17.6
ChevronTexaco ABD	Unocal ABD	Nisan	4 17.1
SBC Communications ABD	AT&T ABD	Ocak	31 14.7
Goal Acquisitions Fransa	Allied Domecq İng.	Nisan	5 14.4
Suez Fransa	Electrabel Blçk.	Ağustos	9 14.3
QAO Gazprom Rusya	QAO Sibneft Rusya	Eylül	28 13.1
Koch Forest Products ABD	Georgia-Pacific ABD	Kasım	13 12.6
Ito-Yokado Jap.	Seven-Eleven Japan Jap.	Nisan	20 12.5
Nordic Telephone ABD	TDC Danimarka	Kasım	30 12.0
MetLife ABD	Travelers ABD	Ocak	31 11.7
FPL Group ABD	Constellation Energy ABD	Aralık	9 11.3
Inco Kanada	Falconbridge Kanada	Eki	11 11.0

Wall Street'in En Büyük Dört Yatırım Bankası Satın Alma ve Birleşmelerden 4.6 Milyar Dolar Gelir Elde Etti

2001 yılından beri ilk kez dört büyük yatırım bankasının her biri, satın alma ve birleşmelerden 1 milyar doların üzerinde gelir elde etti. Dört banka da bu yılın en büyük satın alma ve birleşme anlaşmaları olan 51 milyar dolarlık İspanya'nın Spain's Gas Natural şirketinin rakip enerji şirketi Endesa'yı alması; ve ABD petrol grubu ConocoPhillips'in Burlington Resources'i 35.6 milyar dolara satın alması ile ilgili anlaşmalarda danışmanlık yapmışlardı.

Dealogic tarafından toplanan bilgilere göre Goldman Sachs, 1.4 milyar dolar geliriyle satın alma ve birleşmelere danışmanlık yapan şirketler sıralamasında lider konumunda. Onu 1.1 milyar dolar geliriyle Morgan Stanley; 1.1 milyar dolarlık geliriyle J.P Morgan ve 1 milyar dolar geliriyle Citigroup izliyor.

Küresel satın alma ve birleşmelerden 2005 yılı içinde elde edilen gelirler, yüzde 13 artarak 15.5 milyar dolara yükseldi. Bu konuda Avrupalı şirketler, ABD'yi geçti. 2004 yılında Avrupalı şirketlerin elde ettiği toplam satın alma ve birleşme geliri 5.8 milyar dolarken 2005'te yüzde 14 artarak 6.6. milyar dolara yükseldi. ABD'de yatırım bankalarının şirketlere birleşme ve satın almalar konusunda danışmanlık yaparak sağladığı gelirler, 2005 yılında 6.2 milyar dolar oldu.

Merill Lynch'in Avrupa, Orta Doğu ve Afrika bölümü başkanı Bob Wigley, Avrupa'da 2005 yılı sonunda ulaşılmış olan rekor düzeylerdeki birleşme ve satın almaların 2006'da da sağlıklı bir şekilde devam edeceğini ifade ediyor. Wigley, nominal büyümenin düşük seviyelerde olmasının, şirketleri kendi büyüme hedeflerini gerçekleştirmek için başka şirketleri satın almaya yönelttiğine dikkat çekiyor. Wigley, bu satın alma ve birleşmelere uluslararası piyasalarda şirketlere verilen kredilerin üzerindeki risk primlerinin onlarca yıldır görülmemiş düzeyde düşük olmasının da yardım ettiğini belirtiyor.

Financial Times, 23 Aralık 2005, Syf:16

Sigortacılardan Wall Street Cezalarına Tepki

Bank of America gibi yatırım bankaları, Enron ve WorldCom'daki sahtecilik olaylarıyla ilgili olarak düzenleyici hukuk davaları ve uzlaşmalar için ödedikleri 13 milyar dolarlık cezanın bir kısmını geri almayı talep ediyor. Sigortacılar ve yatırım bankacıları, 1990'larda alınan sigorta poliçelerinin, WorldCom ve Enron'a danışmanlık hizmetleriyle ilgili toplu davalarda uzlaşmaya varmak için bankaların yatırımcılara yaptıkları ödemeyi kapsamaması gerektiğini kaydediyor. Ancak, Swiss Insurance Co. ve diğer büyük sigorta şirketleri bu duruma karşı çıkıyor. Birçok sigortacı, bu tür taleplerin bir kısmını ödüyor. Bankaların sigorta aracılığıyla, sahtecilik olaylarına karıştıkları iddialarından yarar sağlamaması; ya da cezaları ve yasal faturaları karşılamalarına izin verilmemesi gerektiği belirtiliyor.

Tartışma, iddia edilen yanlışlıklardan kaynaklanan, tahmin edilemeyen kayıpları karşılamak için sigorta şirketlerinin yazılı sigorta poliçelerine nasıl güvenebileceği hakkında soruları akla getiriyor. Tartışmanın sonucu, yatırımcılarla gelecekte yapılacak toplu uzlaşmaların öncesinde yatırım bankalarının sigorta iddialarına emsal oluşturabilecek.

Tazminat sigortasıyla ilgili bu tartışma, sigorta sektörü açısından zor bir dönemde ortaya çıktı. Son birkaç yıldır sigortacılar, taşkınlar, terörist saldırıları ve asbest gibi konularla ilgili geri ödeme talepleriyle karşı karşıya kalıyor. ABD'deki kasırgalara bağlı olarak yeni bir ödeme sürecine de giriyorlar.

2004 yılında Bank of America, Enron davasında uzlaşmaya varmak için 69 milyon dolar ödemeyi kabul etti. Bank of America ve diğer büyük bankaların, Enron'a ödenmeyen borçlarını yasa dışı yollarla saklamaya yardım ettiği ve Enron'un hisse senedi fiyatını artırdığı iddia ediliyordu. Banka, bu iddiaları ne kabul etti ne de reddetti. 2005'in Mart ayında ise Bank of America, WorldCom davasında uzlaşmaya varmak için 461 milyon dolar ödedi.

Toplu davalarda uzlaşmaya varmak amacıyla yatırımcılara ödenen para miktarı	
Enron	WorldCom
Ağu.2005 CIBC \$2,400.0	May.2005 Citigroup \$2,580.0
Haz.2005 JP Morgan Chase 2,200.0	Mart 2005 JP Morgan Chase 2,000.0
Citigroup 2,000.0	Bank of America 460.5
Ek. 2005 Lehman Brothers 222.5	Deutsche Bank 325.0
Tem.2005 Bank of America 69.0	ABN Amro 278.4
Toplam \$6,891.5	West LB 75.0
	Tokyo Mitsubishi 75.0
	Lehman Brothers 62.7
	Caboto Holding 37.5
	BNP Paribas 37.5
	Mizuho 37.5
	CSFB 12.5
	Goldman Sachs 12.5
	UBS 12.5
	Toplam \$6,006.6
Ekim 2005 tarihinde aynı bankaların WorldCom ile vardıkları 651 milyon dolarlık uzlaşma hariç.	
Kaynaklar: University of California; WSJ research	

Büyük bankalar, Enron'la ilgili hissedar davalarında uzlaşmaya varmak için toplam 6 milyar dolardan fazla ve WorldCom'la ilgili davalarda ise yaklaşık 6.5 milyar dolar ödeme yaptı. WorldCom ile ilgili uzlaşmalarda Citigroup, 2.58 milyar dolar; J.P. Morgan Chase&Co. 2 milyar dolar ödeme yaptı. Canadian Imperial Bank of Commerce ise Enron ile ilgili uzlaşmaların her birinde 2 milyar dolar ödeme yaptı. Enron hissedarlarının suçlamalarıyla karşı karşıya kalan diğer bankalar ise Royal Bank of Scotland Group PLC ve Barclays PLC'dir.

The Wall Street Journal, 23-26 Aralık 2005, Syf:1-2

YORUMLAR

Enerji Güvenliği ve Putin

Rusya Devlet Başkanı Putin yıl başından önce yaptığı konuşmada Rusya'nın dünyanın bir numaralı doğal gaz, ve iki numaralı petrol ihracatçısı olduğunu gururla anlatıyor ve hedeflerinin ülkeyi enerjide küresel bir lider haline getirmek olduğunu açıklıyordu, Sovyetler dönemindeki savunma sanayii ağırlıklı ekonomi düşünülecek olursa bu hedef, Rus Rönesans'ının itici gücü sayılabilir. Televizyonda yayınlanan konuşmasında Putin G8'in başkanlığı döneminde enerji güvenliğinin ana temaları olacağını garantisini veriyordu. Fakat yeni yılın ilk gününde, dönem başkanlığı başlar başlamaz ilk işi Ukrayna'ya teklif ettiği dört kat fiyat artışı kabul etmediği gerekçesiyle bu ülkeye verdiği gazı kesmek oldu. Dolayısıyla Avrupa'yı kış ortasında enerji krizi ile karşı karşıya kalma korkusu sardı. Putin'in bu davranışı "sorumluluk duygusuna sahip güvenilir" enerji kaynağı imajına gölge düşürdü. G8 başkanlığı süresince Rusya'nın doğal kaynaklarını kullanarak politik baskı yapacağı şeklinde yorumlar yapıyor AB enerji bakanları enerji güvenliği konusunu görüşmek üzere acilen toplandılar. ABD Dışişleri bakanlığı da Rusya'nın petrolü politik araç olarak

kullanmasından endişe duyduğunu açıkladı. 4 Ocak 2006 tarihli Financial Times gazetesinde bu konuda Neil Buckley imzalı bir yorum ve analiz yayınlandı. Putin Prestijini Neden Kiev’le Kavga Ederek Boşa Harcıyor? başlıklı bu analizin geniş bir tercümesi aşağıda veriliyor.

Putin 1990’larda St.Petersburg şehrinde görevliyken yarı zamanlı olarak Devlet Madencilik Enstitüsünde çalışmış ve “Madene Dayalı Hammaddelerin Rusya Ekonomisinin Kalkınma Stratejisi İçin Kullanımı” konulu bir makale yazmıştı. Bu makalede Putin, Rusya’nın zengin doğal kaynaklarının sadece ekonomik geleceğini değil, fakat uluslararası konumunu da belirleyeceğini tartışmıştı. Putin, Rusya’da Batılı çokuluslu şirketlerle yarışabilecek devlet kontrolünde fakat kısmen özel olarak finanse edilen “büyük mali-sanayi şirketler” senaryosunu üretmişti.

Son iki yılda bu grupları üretmeye başladı on yıl önce çok ucuza özelleştirilen enerji varlıkları üzerinde zaman zaman sorgulanabilen metotlar kullanarak, devlet kontrolünü yeniden tesis etti.

Devletin sahip olduğu petrol şirketi Rosneft, 2004 yılında Mikail Khodorkovsky tarafından kurulan petrol şirketi Yukos’un ana üretim kolunu satın aldı. Mikhail Khodorkovsky politik olarak düzenlenen bir kampanyanın kurbanı olarak şimdi Sibirya’da 9 yıllık hapis cezasını çekiyor.

Geçen sonbaharda Rusya devleti dünya doğal gaz rezervlerinin yüzde 20’sini kontrol eden Gazprom’daki hissesini yüzde 38’den yüzde 51’e çıkardı ve Gazprom’un de facto kontrolünden de meşru kontrole geçmiş oldu. Daha sonra Gazprom Rusya’nın en büyük birleşme anlaşmasını gerçekleştirecek 13.1 milyar dolara Chelsea Futbol Kulübü sahibi Roman Abramovich’in Sibneft’ini satın aldı.

Son olarak da Putin uzun zamandan beri sürdürülen yabancıların Gazprom’un piyasada serbest olan yüzde 49’unu satın almalarını yasaklayan tedbirleri kaldırdı. Bazı analistler, yabancı yatırımcı girişinin Gazprom’un piyasa değerini 300 milyar dolara kadar yükseltebileceğini ifade ediyor. Böylece Gazprom dünyanın en büyük şirketleri arasına girebilir. Bu arada Rosneft Londra Menkul Kıymetler Borsasında bu yıl ilk kez halka arza hazırlanıyor. Rus yetkililer, Rosneft’in piyasa değerinin 72 milyar dolara çıkabileceğini söylüyor.

Rusya, geçen hafta yeni bir dönem başlatarak enerji sanayiinde tanınmış yabancı şahsiyetleri görevlendirmeye başladı. Eski Alman Şansölyesi Gerhard Schröder Almanya’dan Avrupa’ya doğal gaz ihraç etmek üzere Baltık Denizi’nin altından inşa edilecek olan 5 milyar dolarlık boru hattının başkanlığını kabul etti. Bu Rusya’nın uluslararası saygınlığını artırmaya yönelik bir davranış. Bush’un yakın arkadaşı ABD eski ticaret sekreteri Donald Evans ise Putin’in davetini nazik bir şekilde reddetti. Putin Rosneft’in başına geçecek ünlü bir yabancı yönetici aramaya devam ediyor.

Bütün bunların sonucunda Rusya’da kayda değer yabancı yatırımları olan iki dev enerji şirketi ile, geçen on yılda uluslararası standartlara yükseltilmiş birkaç küçük şirket kalmış oldu. Avrasya olarak bilinen bölgede dünyanın en büyük hidro karbon rezervleri ve bu rezervleri doğuya ve batıya taşıyan devletin sahip olduğu boru hatları ağı güçlü bir paket oluşturuyor.

Rusya'nın G8 liderliği, bu paketi dünyanın en güçlü sanayileşmiş ülkelerine satmak için bir şans. Putin'in yakın danışmanlarından İgor Shuvalov, Rusya'nın enerji varlığını G8'e kabul bileti olarak gördüğünü gayet net bir şekilde ifade etti.

Dünyada ABD ile Kanada arasındaki doğalgaz ticaretinden sonra ikinci sırada yer alan Rus-Ukrayna ticaretine rağmen Ukrayna'ya gaz arzını kesen Rusya'nın bu iddiayı sürdürmesi zor görünüyor.

Rusya neden daha geniş kapsamlı enerji ideallerini komşuları ile tartışmalara girmek suretiyle tehlikeye atsın? Analistler, Rusya'nın Ukrayna'ya piyasa fiyatlarına geçmesi doğrultusundaki baskısını, Ukrayna'nın ihracat boru hattı üzerinde ortak kontrol sahibi olmaya yönelik bir araç mahiyetinde kullandığını belirtmektedir. Bu taktik başka yerlerde olumlu sonuçlar vermiştir. Örneğin Gazprom, Beyaz Rusya'da gaz fiyatlarını düşük tutmaya karşılık ülke çapında Avrupa'ya ihracat boru hatlarında ortak kontrol sahibi olduğuna dair anlaşma imzalanmıştır. Gazprom Gürcistan'a verdiği gazın fiyatını da artırmıştır fakat ülkenin yurtiçi gaz dağıtım ağı için bir ortak teşebbüs kurma karşılığında 10 yıl süresince fiyatı dondurmıştır.

Putin'in bu davranışının temelinde, Mart ayında Parlamento seçimlerine gidecek olan Yuschenko'ya, batının güvenini azaltmak ve Ukrayna'nın yeniden Rusya'dan yana tavır sergileyen bir parlamentoya sahip olmasını sağlamak amacı olduğu da biliniyor.

Rusya Devlet Başkanı'nın, 2004'te Putin'in desteklediği adayın seçimleri kaybetmesinin ardından kendi seçmenine de Rusya'nın hala eski Sovyet Cumhuriyetlerinde etkileyici olduğunu göstermek istiyor olabilir.

Putin'in bu davranışının altında yatan sebep her ne olursa olsun Rus Bankası Alfa Bank'ın baş stratejisti Chris Weafer bu davranışın AB'yi Mısır gibi yeni gaz satın alacağı alternatif ülkeler düşünmeye yönelttiğini belirtiyor. Eğer Rusya'nın en büyük yabancı müşterisi bunu yaparsa daha küçük müşterilerin ve ABD ve Asya gibi potansiyel müşterilerin de çok dikkatli olması gerekir.

Financial Times,4 Ocak 2006, Syf:11

Amerika'da Kurumlar Vergisi İndirimi

Dünyanın en yüksek kurumlar vergisi oranlarına sahip Amerika Bileşik Devletleri'nde son zamanlarda ülke dışına akan yatırımlar ve iş olanakları tartışılıyor. Kongre üyeleri, bir yandan bu durumdan duydukları rahatsızlığı dile getirirken bir yandan bu duruma neden olan yüksek kurumlar vergisi oranları hakkında bir adım atmamakla suçlanıyor. Konuya ilişkin olarak 29 Aralık 2005 tarihli Wall Street Journal gazetesinin yorum köşesinde yer alan makalede Kongre, kurumlar vergisi oranlarını indirmeye davet edilmektedir. Söz konusu makalenin çevirisi aşağıda yer almaktadır.

Bundan 25 yıl önce Ronald Reagan, vergi politikasındaki ilk devrimi gerçekleştirdiğinde, dünya genelinde bir akım başlatmış oldu. OECD verileri, 1985 yılından itibaren sanayileşmiş ülkelerin ABD'yi takip ettiğini ve cezai (punitive) vergi oranlarını yaklaşık yüzde 30'a kadar indirdiklerini gösteriyor.

Bu konuyu gündeme getirmemizin nedeni, iki kurumun (Kongre Bütçe Ofisi (CBO) ve tarafsız Vergi Vakfı) raporlarının dünya genelinde Amerikan vergi sisteminin durumuna ilişkin karamsar tablolar çizmesidir. Gerçekten de birçok ülke vergi oranlarının düşürülmesi konusunda Amerika'ya yetişmekle kalmamış, bazı alanlarda Amerika'yı da geçmiş durumdadır. Amerika, halen en zengin 30 ülke arasında en yüksek kurumlar vergisi oranına sahiptir. Bir zamanlar vergi indirimlerinin şampiyonu sayılan Amerika, şimdi bu konuda çok gerilerde kaldı. Yandaki tabloda da görüleceği gibi, ABD'nin birleşik eyalet ve federal kurumlar vergisi oranı yüzde 39.3 ile OECD ortalamasının on puan üzerindedir.

ABD	39.3%	Avustralya	30%
Japonya	39	İsveç	28
Almanya	38.9	İsviçre	24.1
Fransa	35	OECD Ortalaması	29.2
İngiltere	30		

*Yerel ve eyalet vergileri toplamı
Kaynak: Tax Foundation, 2005

Tabloda yer alan ülkelerin birçoğunda KDV, bordro, sermaye kazançları ve yakıt vergileri yüksek olduğundan ABD, hala toplam vergi yükü açısından alt sıralarda yer almaktadır. Bu da son dönemlerde görülen nispi olarak daha hızlı büyüme oranlarını açıklamaktadır. Yine de işgücü ve sermayeyi çekmesi açısından kurumlar vergisinin önemli olmadığını savunanlara İrlanda örneğini verebiliriz. İrlanda, yüzde 12.5 oranındaki kurumlar vergisi ile euro alanının en düşük oranına sahip ülkesidir ve bölgede en hızlı büyüme ve istihdam artışı sayesinde Batının Hong Kong'u olarak değerlendirilmektedir.

Yukarıda söz ettiğimiz iki rapor, ABD'nin yüksek kurumlar vergisi oranlarının ekonomik açıdan gelir azaltıcı etkisi olduğunu ileri sürmektedir. CBO, akademik jargonuyla "kurumlar vergisinin neden olduğu gelir sapmalarının, vergilerin sağladığı gelir artışının üzerinde olduğunu" ifade etmektedir.

CBO, bu ekonomik kayıpların, yüksek uyum masraflarıyla birleştiğinde, çoğunlukla şirketlere kurumlar vergisinden elde edilen gelirden daha fazla pahalıya mal olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da kurumlar vergisini verimsiz bir vergi haline getirmektedir. Vergi Vakfı da ABD'nin, en yüksek kurumlar vergisi oranına sahip olmasına rağmen bu vergiden düşük oran uygulayan ülkelere göre daha az gelir elde ettiğini saptamaktadır.

Bunun bir nedeni, yüksek ABD kurumlar vergisi oranlarının şirketleri yasal boşluk aramaya, siyasileri de yasal boşluk yaratmaya teşvik ederek Amerikan vergi sistemini İsviçre peynirine (Swiss cheese) dönüştürmesidir. Amerikan siyasetinde sol gruplar, haklı olarak Fortune 500 sıralamasına giren birçok şirketin kurumlar vergisi ödememelerini sağlayacak senaryolar bulan vergi danışmanları çalıştırmaya başlamalarından şikayet etmektedir.

Burada sağ-sol anlaşması ile bir çözüm bulunup bulunamayacağını merak ediyoruz. Özel menfaat tercihlerinin azaltılması suretiyle taban genişletilirken, oranların düşürülmesi bir çözüm olabilir. Bu, 1986 yılında Başkan Reagan'ın Vergi Reform Kanununun kabulüyle başarılmıştı. Kanun, birçok yasal boşluğu kapatmıştı; ancak bu boşluklar tekrar oluştu. Bir diğer çözüm alternatifi, Senatör Jim DeMint tarafından öne sürülen ve kurumlar vergisini yüzde 8.5 oranında işletme transfer vergisiyle değiştirmeye yönelik plandır. Bu planda işletme transfer vergisi oranı, gelirler ve harcamalar arasındaki farka uygulanmaktadır.

Amerika, dünyanın en yüksek kurumlar vergisi oranlarına sahiptir ve bunu savunmak, ekonomik mazoşizm demektir. Birkaç yıl önce Amerikalı Chrysler firması Alman otomobil

şirketi Daimler ile birleştiğinde ismi Chrysler- Daimler değil, Daimler-Chrysler oldu. Bu konuda verilen kararda, iki ülkenin vergi rejimleri etkili oldu. Yöneticiler, Almanya'nın ABD'den daha uygun bir vergi sistemi olduğuna inanıyorlarsa Amerikan vergi sisteminde bir şeyler kesinlikle yanlış gidiyor demektir. Bu arada Amerika'da kurumlar vergisi oranı değişmezken Almanlar oranı 13 puan daha indirdiler.

Son yıllarda ABD'de vergilerini ödememek için faaliyetlerini Bermuda, Cayman Adaları ve diğer uluslararası vergi cennetlerine kaydıran ve John Kerry'nin deyimiyle "Benedict Arnold*" şirketleri olarak adlandırılan şirketler nedeniyle büyük gerilimler yaşanmaktadır. Şirketleri böyle bir karar vermeye iten, Amerika'da faaliyet göstermeleri durumunda karlarının ilk yüzde 35'lik dilimini vergi olarak ödemek zorunda olmalarıdır.

Kongre, halen faaliyetlerini yurtdışına taşımakta olan şirketlere yönelik yeni cezai vergiler uygulanmasını tartışmakta. Bu tür bir uygulama, bu şirketlerin ve yurtdışında elde ettikleri karların, bir daha ABD'ye dönmemesini garantileyecektir. Kongre'nin 2004 yılında çıkardığı "Ülke İçi Yatırım Yasası" bu anlamda daha iyi bir düzenlemeydi. Yasa, bu tür şirketlerin bir defaya mahsus olmak üzere yüzde 5.25 oranında vergi ile yurt dışındaki karlarını ABD'ye getirmelerine olanak sağlamaktaydı. Sonuçta tahminen 300 milyar dolarlık kar ülkeye girdi ve Amerikan hazinesine 15 milyar dolar ek gelir sağladı.

İlginç bir şekilde Kongre'de sınır ötesi yatırımlardan şikayet edenler, Amerika'nın bugün itibariyle dünyadaki en yüksek oran olan kurumlar vergisi oranlarının en ateşli savunucularıdır. Kongre, yurt dışına akan yatırım ve iş olanaklarından şikayet etmek yerine kurumlar vergisini düşürmelidir. Bundan en büyük faydayı sağlayacak olanlar, Amerikalı şirketler ve onların Amerikalı çalışanları olacaktır.

The Wall Street Journal, 29 Aralık 2005

2006'da Dünya Ekonomisi

IMF'de baş ekonomist olarak çalışmış olan Harvard Üniversitesi profesörlerinden Kenneth Rogoff'un, 2006'da küresel büyüme konulu yorum yazısının özet çevirisi aşağıda yer almaktadır. Rogoff makalesinde ABD, Avrupa ve Asya gibi dünyanın önemli ekonomilerinde yaşanmakta olan hassasiyetlerin küresel ekonomi üzerinde yaratacağı riskler üzerinde duruyor.

Şu sıralar bolluk zamanı yaşamakta olduğumuzu bilmemiz gerekir. 2006 için öne sürülen temel senaryo, güçlü küresel büyümenin devam edeceği yönünde. Yükselen küresel yatırımın petrole olan daha fazla taleple birleşimi karşısında mal ihracatçıların, ABD tüketimi ve Çin yatırımının büyümesinde gevşeme görülse de genel küresel talebi yüksek düzeylerde tutmaları gerekecek. Ayrıca bu sevindirici senaryoyu destekleyen birtakım olumlu gelişmeler de görülüyor.

Bunlardan ilki ve en önemlisi, küresel ekonomiye çeşitli açılardan büyük yararlar sağlayan Asya'nın, özellikle de Çin'in devam eden yükselişi. İkincisi, artan bağımsızlık,

* Çevirenin Notu: Benedict Arnold, 1741-1801 yılları arasında yaşayan bir Amerikalı tüccardır. Ailesi de ticaretle uğraşan Arnold, vatanseverliği ile tanınmakla birlikte Amerikan Kongresi'nce takdir edilmediğinden taraf değiştirerek İngilizlerin safına geçti. Savaş sırasında ülkesi için servetini harcamasının ardından İngilizlerin tarafına geçtiği için ölümünün ardından kendisi hakkında "Yurtsever Vatan Haini-Patriot Traitor" adlı kitap yazılmıştır. ABD Başkan adayı John Kerry de faaliyetlerini yurtdışına taşıyan şirketleri, vatanını sevmekle birlikte şartların zorlamasıyla düşman saflarında yer alan Benedict Arnold'a benzetmektedir.

geliştirilen politika çerçeveleri, küreselleşme tarafından esen rüzgar sayesinde merkez bankalarının, enflasyonu aşağı çekme konusunda başarılı olması. Üçüncüsü, birçok ülkenin son 20 yıldır yaşamakta olduğu gelir iniş-çıkışlarında azalma yaşıyor olması. Dördüncüsü, geçici bir küresel yatırım düşüşüne bağlı olarak uzun vadeli faiz oranlarının, 1950'lerdeki düzeylere dönmüş olması.

Faiz oranlarının düşük olması küresel ev satın almaların çok canlanmasını sağladı. Üretimdeki dalgalanmanın azalması ile birlikte sadece yükselen piyasa ekonomilerinde değil borçlanmanın her çeşidinde faiz üzerindeki risk primini azalttı.

Önümüzdeki birkaç yıl için küresel büyümenin karşısında bazı riskler var. Risklerin en büyüğü ise küresel güvenlik; özellikle de toplu imha silahları kullanan terörist eylemler. Bununla eş değerde sorun yaratabilecek olan diğer bir konu da Orta Doğu, Kuzey Kore veya Tayvan'ın zor durumda kalması olabilir.

Piyasalar, bir felaket yaşanması durumunda, ABD merkez bankası Fed'in, duruma el koyup 11 Eylül sonrasında yaptığı gibi faiz oranlarını aşağı çekeceği hayalini kuruyor. Ancak daha büyük çaplı felaketslere karşı ne derece hazırlıklı olduğu tartışılır. Katrina kasırgasında görüldüğü gibi, beklenmedik olaylara karşı yapılmış planlar, yetersiz kalabiliyor.

Ekonomik temeller sağlam oldukça etkisi orta halli sayılabilecek hassas noktalar bulmak daha kolay olabilecektir. Listenin başını konut fiyatları çekiyor. ABD'de fiyatlar, yüzde 60 oranında artarken ve diğer ülkelerdeki enflasyon oranı, 2000 yılından beri daha büyük oranlarda yükselmişken yerel piyasalarda çöktürlere tanık olmak hiç de uzak bir olasılık olmayabilir; özellikle de Kaliforniya ekonomisi gibi Çin'den büyük ekonomilerde.

Çin'in liderliğine gelince, bu ülkenin yatırımının hala GSYİH'nin yüzde 35'inden fazla olduğunu görüyoruz. Bu yatırım projelerinin büyük bölümü sağlam ekonomik temellerden çok yerel siyasi zorunluluklara dayanıyor. Çin'in büyümesinde oluşabilecek bir duraklama, mal fiyatları, enflasyon ve üretkenlik açılarından geniş çaplı sonuçlar doğurabilir.

Bir de enerji konusu var. Son iki yılda meydana gelen petrol fiyatı artışlarının, küresel büyüme üzerindeki etkisinin çok da fazla olmadığına tanık olduk. Ancak, yine de güvenlik sorunlarının, küresel ulaşıtımda devam eden bir yavaşlama yaratabileceğini varsayarsak fiyatların ne düzeye ulaşabileceğini düşünmek bile istemeyiz.

Son olarak, küresel mali sistemin, temelde bir güç kaynağı olduğu kadar zayıflık sebebi olduğu yorumunu da yapabiliriz.

Küresel ekonomiye yönelen bunların yanındaki diğer riskleri de göz önünde bulundurarak bugünün politik ortamında cesaret kırıcı bir tıkanıklık olduğunu söyleyebiliriz. ABD, oldukça iyi giden ekonomisine rağmen büyük çaplı bir bütçe açığıyla karşı karşıya. Avrupa'da reformlar, oldukları yerde sayıyor. Asya'nın, küresel dengesizliklerin yükünü paylaşabilmek için daha esnek bir kur politikasına gereksinimi var. Latin Amerika'da ise önemli ülkelerdeki reform tıkanıklığı olağanüstü küresel koşulların tüm desteğine rağmen az da olsa büyümeye yol açtı. Tabi yine de tedbiri elden bırakmamak gerek. Belki de olumlu gelişmeler karşısında rehavete kapılmak, alınabilecek en büyük risk.

Financial Times, 3 Ocak 2006, Syf: 15

Vergi Cennetleri

Uluslararası Para Fonu'nun son yayınladığı tahminlere göre her yıl 5 trilyon dolar nakit vergi cenneti olarak bilinen ülkelere akıyor. Geçtiğimiz yıl OECD, vergi cennetlerinde hesapların gizliliğini engellemek yönünde önemli adımlar atıldığını duyurmuştu. OECD'nin bu amaçla 1996 yılında başlattığı kampanya çerçevesinde 35 bölgeyi kapsayan bir liste yayınlanmıştı. Liste oluşturulurken "vergi cenneti" vasfı; hiç vergi tahsilatı yapılmaması veya sadece görünürde vergi uygulanmakta olması, şeffaflık vasfı olmaması veya bilgi alışverişi imkanı olmaması gibi parametreler dikkate alınmıştı. Vanessa Houlder, 7 Ocak 2006 tarihli Financial Times gazetesinde yer alan yazısında OECD'nin kampanyasının bilgi alışverişi sağlanması konusunda bazı olumlu etkiler yarattığını, ancak vergi cennetlerinin çeşitli yollarla hala müşterilerine vergi kaçırma olanakları sunmaya devam ettiğini ifade ediyor.

OECD'nin kampanyası, vergi cennetleri konusunda reform yapmayı reddeden ülkelere karşı misilleme yapılması fikrini doğurmuştu. Kampanya çerçevesinde kara para aklama, yolsuzluk ve terörizmin finansmanı konularında sıkı önlemler alınması ve uygulama ve işlemlerde şeffaflık talep edilmekte idi.

Ancak hızlı başlayan kampanya kısa zaman sonra bazı sıkıntılara sahne olmaya başladı. İlk olarak çifte standart suçlaması geldi. Singapur ve Hong Kong gibi önemli mali merkezler girişime dahil edilmemişti. Dahası, Avusturya, Belçika, Lüksemburg ve İsviçre gibi OECD üyesi ülkeler de kampanyanın dışındaydı. Bu ülkelerin tümünde yasalar, bankacılık işlemlerinde bilgi alışverişini yasaklamıştır. Ayrıca bu ülkeler Avrupa Birliğinden gelen tasarruf hesapları konusunda bilgi alışverişi taleplerini de geri çevirmektedirler. Bunun yerine AB tasarruf direktifi çerçevesinde vergi stopajı uygulamasını tercih ettiler.

OECD ayrıca vergi rekabetini engellemekle de suçlandı. 2001 yılında Bush yönetimi, OECD'den müeyyideleri azaltmasını ve kampanyanın asıl fonksiyonu olan vergi yasalarıyla uyumlu olmayan uygulamaları engellemek amacıyla ülkelerin bilgi alışverişinin sağlanmasına yoğunlaşmasını talep etti.

OECD, bu çerçevede birtakım ilerlemeler kaydetmiş durumda. 2002 yılına gelindiğinde "iş birliği yapmayan vergi cennetleri" sayısı 5'e indi (Andorra, Liberya, Liechtenstein, Marshall Adaları ve Monaco).

Melbourne Konferansında müeyyidelerden çok "ortak menfaatler" konuşuldu. Ortak menfaatler çerçevesinde OECD üyesi olmayan ülkelere mali piyasalara giriş imkanı sağlanması yer alıyor. OECD konferansta küresel adil iş ortamının güçlendirilmesi için şeffaflık ve bilgi alışverişi konusunda önemli ilerlemeler kaydedildiğini, bu çerçevede Çin, Hong Kong ve Güney Afrika'nın şeffaflık prensibini onayladığını belirtti.

Melbourne konferansının ardından, ABD'nin sağ eğilimli baskı grubu Özgürlük ve Refah Merkezi, girişimin rekabetçi olmayan refah devletlerinin diğer ülkelerde büyüme karşıtı vergi uygulanmasını sağlamak üzere attığı bir adım olduğunu iddia etti. Grup, belirli taahhütler ile ilgili herhangi bir anlaşmaya varılmadığını kaydediyor.

OECD ise girişim konusunda daha fazla ilerleme kaydedilmesi gerektiğinin bilincinde. Ancak OECD vergi politikası ve idaresi bölümü başkanı Jeffrey Owens, kampanyaya yöneltilen eleştirilere karşı çıkarak girişimin başarılı olması halinde adil ve şeffaf vergi rekabetini destekleyeceğini ifade etti.

Ancak OECD'ye yöneltilen çifte standart eleştirileri, kolay kolay bertaraf edilemeyecek gibi görünüyor. Kredi ve Emlak Danışmanları Topluluğu, vergi cenneti olarak bilinen offshore merkezlerinin büyük ülkelerdeki diğer düşük vergi uygulayan merkezlerden

göre çok daha fazla talepte bulunulduğunu iddia ediyor. Topluluk, birçok şirketin anonim olarak örgütlendiği ve tamamen şeffaflık dışı bir sistem uygulayan ABD'nin Delaware eyaletini örnek gösteriyor. Uluslar arası vergi planlamacılarından oluşan The Sovereign Group da bu iddiayı destekliyor. Grubun Başkanı Howard Bilton, vergi cennetlerinin offshore merkezleri ile sınırlı olmadığını belirtirken İngiltere ve Hollanda gibi sanayileşmiş ülkelerle ABD'nin Delaware gibi eyaletlerinde vergi rejimlerinin boşluklarından faydalanarak vergi ödemekten kaçınma olanakları bulunduğunu kaydediyor.

Öte yandan Bilton, OECD'nin bilgi alışverişi konusundaki adımlarının vergi kaçırmaya ilişkin birtakım olumlu sonuçlar doğurduğu inancında. Gerçekten de bilgi alışverişi konusunda kaydedilen ilerlemeler tatmin edici olmakla birlikte vergi kaçakçılığını kolaylaştıran imkanlar hala mevcut. Elektronik bankacılıkta kaydedilen ilerlemeler, offshore hesaplarına kolay erişimi sağlarken bazı önemli mali merkezlerin bilgi paylaşımını reddetmesi, vergi kaçakçılığını kolaylaştırıyor. Sonuç olarak vergi cennetleri bir değişimden geçiyor ancak ortadan kaybolmuyor.

Financial Times, 5 Ocak 2006, Syf:7